

ΑΝΩΝΥΜΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΚΑΙ ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Ὑπὸ

ΣΠ. Ι. ΚΑΤΗΦΟΡΗ

Εἰς μελέτην, τὴν ὁποίαν ἀφιέρωσε πέρυσι ὁ Καθηγητὴς κ. Ἄγγ. Ἀγγελόπουλος εἰς τὰ προβλήματα τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ πολέμου¹, εὐρίσκει κανεὶς πλήρη ἔκθεσιν τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ Κράτος πρὸς κάλυψιν τῶν τεραστίων οἰκονομικῶν ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας γεννᾷ ὁ σύγχρονος πόλεμος, ὡς καὶ ἐκτίμησιν τῶν δυνατοτήτων, πλεονεκτημάτων καὶ μειονεκτημάτων ἑκάστου ἐξ αὐτῶν, βάσει τῶν νεωτάτων πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐν ὄψει τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος. Ἡ μελέτη αὕτη, πρὸς τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς ὁποίας ὁ γράφων συμφωνεῖ ἀπολύτως, φρονοῦμεν ὅτι θ' ἀποτελέσῃ πολύτιμον ὁδηγὸν δι' ἐκείνους ποὺ σήμερον ἀντιμετωπίζουν εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ πρόβλημα τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ Ἑλληνο-ιταλικοῦ πολέμου.

Σκοπὸς τοῦ παρόντος ἄρθρου εἶναι νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν ἐπὶ ἑνὸς σημείου τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς τὸ ὁποῖον, τόσον ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀγγελόπουλος ὅσον καὶ ὁ ἀείμνηστος Α. Ἀνδρεάδης, εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς μὲ τὰ προβλήματα τῆς καλύψεως τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἰδαπανῶν εἰς πλείστας μελέτας του², παρέρχονται χωρὶς νὰ δώσουν εἰς αὐτὸ τὴν, κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον, πρέπουσαν σημασίαν. Πρόκειται περὶ τῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποίας παρέχει ἡ αὔξεις τῆς ἀποδόσεως τοῦ συνθετικοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος.

Εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην ὁ ἀείμνηστος Ἀνδρεάδης ἴσως ν' ἀπὴντα παρατάσσων τὰ ἐπιχειρήματα τῆς παλαιᾶς φιλελευθέρου σχολῆς κατὰ τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα ἀμφιβάλλω ἂν θὰ εἶχε τὴν διάθεσιν νὰ ἐπαναλάβῃ ὁ καθηγητὴς κ. Ἄγγ. Ἀγγελόπουλος, ὅστις, ἴσως, ἄρκεσθῃ νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι τὰ ποσοστὰ τοῦ συνθετικοῦ φόρου εἶναι ἤδη ἄρκετὰ ὑψηλά, ὥσω-

¹ Βλ. Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς 1940 τευχ. Α'.

² Βλ. Τὸ Γ' καὶ Δ' μέρος τῶν «Εἰσαγωγικῶν μαθημάτων» ἔκδοσ. 1924 «Ἑλληνικὴ πολεμικὴ καὶ μεταπολεμικὴ Δημοσία Οἰκονομία», Ἀθῆναι 1927 (ἀνατύπωσις εἰς «Ἔργα Α. Ἀνδρεάδου ἐκδοθέντα ὑπὸ Νομικῆς Σχολῆς», τόμ. Β', Ἀθῆναι 1939), «Ἡ πολεμικὴ δημοσία οἰκονομία τῆς Μεγάλης Βρετανίας» Ἀθῆναι 1924 καὶ πλείστα ἄλλα.

σις δὲ αὐτῶν ἐλαχίστην αὔξησιν ἐσόδων θὰ ἐπιφέρῃ, δεδομένου ὅτι, λόγῳ τῶν μεγάλων διαφυγῶν, ὁ φόρος οὗτος δὲν ἀποφέρει πλέον τῶν 90.000.000 ἐτησίως.

Ἄλλ' ἄραγε εἶναι τόσον δυσχερὲς ὁ περιορισμὸς τῶν διαφυγῶν τούτων; Ὑπὸ μίαν ἔποψιν φρονοῦμεν ὅτι ὄχι. Πράγματι τὸ μέγιστον ποσοστὸν τῶν ἐκ τοῦ συνθετικοῦ φόρου διαφυγῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἄνωνυμίαν τῶν κινητῶν ἀξιῶν. Κατάργησις τῶν ἄνωνύμων τίτλων θὰ ἐπιφέρῃ αὐτομάτως, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς αὐξήσεως τοῦ ποσοστοῦ αὐτοῦ, πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐκ τοῦ συνθετικοῦ φόρου ἐσόδων.

Αἱ ἀντιδράσεις, τὰς ὁποίας τοιοῦτον μέτρον θὰ συνήντα, τὸ ἀναγνωρίζομεν ἀμέσως, θὰ ᾔσαν ἰσχυρόταται καὶ ἴσως ἡ πρότασις αὐτοῦ ν' ἀπετέλει καθαρὰν ματαιοπονίαν εἰς πᾶσαν ἄλλην περίοδον πλὴν τῆς σημερινῆς, ἣ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἔξαρσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, τὴν πλήρη ἀλληλεγγύην ὅλων τῶν τάξεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πεπρωμένα του.

Ἐπικρίνων παρεμφερὲς μέτρον ληφθὲν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸ 1920 ὁ Ἀνδρεάδης τὸ χαρακτηρίζει ὡς «ἀνελευθερώτατον καὶ ἐπιζημιώτατον διὰ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν»³. Καὶ τὸ μὲν «ἐπιζημιώτατον» δὲν δικαιολογεῖ, θεωρῶν αὐτὸ προφανῶς — σύμφωνα μὲ τὰ δόγματα τῆς Φιλελευθέρας σχολῆς — ὡς ἀναπόφευκτον συνέπειαν τοῦ «ἀνελευθερωτάτου». Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τοῦ τελευταίου τούτου, μνημονεύει τοῦ κατὰ τὸν Fox ὁρισμοῦ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, κατὰ τὸν ὁποῖον «ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία ἔγκειται πρὸ παντὸς εἰς τὸ νὰ δύναται τις νὰ διαθέτῃ τὴν περιουσίαν του ὅπως θέλει καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζουν οἱ τρίτοι πῶς»⁴ ὁρισμός, ὅστις τοῦλάχιστον ἀπηρχαιομένους δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὁπωσδήποτε μὴ ἀφορῶν αὐτὴν τὴν Ἀγγλίαν ὅπου μόνον ὀνομαστικοὶ τίτλοι χρησιμοποιοῦνται⁵.

Μελετῶν τὰ συνήθως ἀναπτυσσόμενα πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα τῶν ὀνομαστικῶν καὶ ἄνωνύμων τίτλων⁶, ὁμολογῶ ὅτι οὐδὲν ἀξιόλογον ἐπιχείρημα εὐρίσκω ἀποδεικνύον ἀπαραίτητον τὴν ὑπαρξιν ἄνωνύμων τίτλων, παρὰ τὴν ὑπαρξιν ἄνωνύμων ἑται-

³ «Εἰσαγωγικὰ μαθήματα» σελ. 168.

⁴ Op. cit. σελ. 23.

⁵ Βλ. Edmond Lebée, Cours εἰς Ecole Libre des sciences politiques ἔτος 1931 — 32 ὑπὸ τὸν τίτλον «Valeurs mobilières, bourse et operations de bourse». Κεφ. II σελ. 14 — 20.

⁶ Βλ. π. χ. Lebée, op. cit.

ρειών, πλὴν τῶν ἀπηρχαιομένων πλέον ἐπιχειρημάτων τοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ, τῶν ὁποίων ἡ ἀνασκευὴ θὰ ἐπερίττευσεν ἐνταῦθα.

Ἐπὶ πλέον κατάργησις τῶν ἀνωνύμων τίτλων, ἂν μὴ γενικῶς τοῦλάχιστον τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, θὰ ἐνεφάνιζε τὰ ἐξῆς πρόσθετα πλεονεκτήματα:

1) Θὰ περιώριζε τὴν τάσιν πρὸς ἀνωνυμοποίησιν τῶν προσωπικῶν ἐπιχειρήσεων⁷, ἀνωνυμοποίησιν, ἣτις κύριον σκοπὸν ἔχει, μὲ τὰς «οἰκογενειακὰς» λεγομένας ἐταιρείας, τὴν καταστρατήγησιν τῶν φορολογικῶν νόμων. Ἡ πρὸ τριετίας ἐπιβληθεῖσα φορολογία ἐπὶ τῶν ἀποθεματικῶν τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν περιώρισε κ᾿ ἄπως τὸ κακόν, πλὴν τὰ φορολογικὰ πλεονεκτήματα - ἰδίᾳ δὲ ἡ ἀποφυγὴ τοῦ συνθετικοῦ φόρου καὶ τοῦ φόρου κληρονομιῶν - παραμένουν τοιαῦτα ὥστε ἡ προϊοῦσα ἀνωνυμοποίησις ἐξακολουθεῖ - βοηθουσῶν καὶ τῶν ὀλίγων ἰδιατυπώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἵδρυσιν ἀνωνύμου ἐταιρείας - ἐπεκταθεῖσα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα οὐδένα χαρακτήρα ἐπιχειρήσεως φέρουν. Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν μας τὴν περίπτωσιν τῶν ἰδιοκτητῶν πολυκατοικιῶν ἐν Ἀθήναις, οἱ ὁποῖοι μετέτρεψαν αὐτὰς εἰς ἀνωνύμους ἐταιρείας, τῶν ὁποίων κρατοῦν αὐτοὶ τὸ σύνολον τῶν μετοχῶν, τυπικῶς ἐμφανίζοντες καὶ τινὰς ἄλλους μετόχους κατὰ τὴν λεγομένην γενικὴν συνέλευσιν.

2) Θὰ καθίστα δικαιότερον τὸν συνθετικὸν φόρον ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, τὸν ὁποῖον σήμερον πληρώνουν κυρίως οἱ ὑπάλληλοι, οἱ μικροεπιχειρηματίαι καὶ οἱ ἀσκοῦντες ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα.

3) Θὰ περιώριζε κ᾿ ἄπως τὸν κερδοσκοπικὸν χαρακτήρα τῶν πράξεων ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ Ἀθηνῶν, ὥς ἐκ τῶν περισσοτέρων ἰδιατυπώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν μεταθίβασιν ὀνομαστικῶν τίτλων.

4) Πέραν τούτου οὐδὲν ἄλλο σημαντικὸν μειονέκτημα παρουσιάζει ἡ διαπραγματεύσεις ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ ὀνομαστικῶν τίτλων, ὥς δεικνύει ἡ ἐξέχουσα ἐν αὐτῷ θέσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὥς αἱ τῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος. Οὐδὲ φρονοῦμεν, ὅτι ἡ μετατροπὴ τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν εἰς ὀνομαστικὰς θὰ προσέκοπτε πρὸ σοβαρῶν τεχνικῶν δυσχερειῶν.

5) Τέλος εἶναι φανερόν, ὅτι κατάργησις τῶν ἀνωνύμων μετο-

⁷ Ταύτην πειστικότατα ἐπέκρινεν ὁ καθηγητὴς κ. Ἄγγ. Ἀγγελόπουλος, βλ. «Αἱ Ἀνώνυμοι Ἐταιρίαι ἐν Ἑλλάδι», Ἀθῆναι 1928. Σημειωτέον, ὅτι μέχρι τοῦ 1925 ὑφίστατο φορολογία καὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ὑπὸ τῆς Ἀνων. Ἐταιρίας πραγματοποιουμένων κερδῶν. Βλ. Ἀγγελοπούλου *op. cit.* σελ. 113.

χῶν οὐδόλως μειώνει τὴν χρησιμότητα τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀνωνύμου ἑταιρίας, ὥς θεσμοῦ περιορίζοντος τοὺς κινδύνους τῆς ἐπιχειρήσεως ἐπὶ τμήματος μόνον τῆς περιουσίας τοῦ ἐπιχειρηματίου.

Ἡ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ βοήθεια ἐλαφρύνει τὸ ἐκ τοῦ πολέμου βάρος διὰ τὴν ἐθνικὴν μας οἰκονομίαν. Ἀλλὰ ἰδὲν πρέπει νὰ αὐταπατώμεθα. Τὸ βάρος τοῦτο εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ τεράστιον καὶ τὰ μέσα πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτοῦ εἶναι ἀπολύτως περιορισμένα. Ἡ ἐνταῦθα διατυπωμένη πρότασις ἐμφανίζει πλεῖστα πλεονεκτήματα, τινὰ τῶν ὁποίων ἀνέπτυξα ἄνωτέρω. Δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται ἐπὶ πλέον ὅτι εἰς ἐκ τῶν λόγων οἱ ὁποῖοι συντελοῦν ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τὴν σημαντικὴν ἀπόδοσιν τοῦ income - tax καὶ ἰδίᾳ τοῦ super - tax εἶναι καὶ ἡ μεγάλη διάδοσις τῶν ὀνομαστικῶν τίτλων.

Υ. Γ. — Τὸ ἄρθρον τοῦτο, γραφὲν κατ' Ἰανουάριον, δημοσιεύεται μὲ καθυστέρησιν ὀλοκλήρου ἑξαμήνου. Ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι πλέον ἐμπόλεμος. Ἀλλ' ἡ μεσολαβήσασα ἐθνικὴ συμφορὰ, ἐπέτεινε τὴν σοβαρότητα τοῦ δημοσιονομικοῦ προβλήματος τῆς Χώρας. Ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ προτεινομένη μεταρρύθμισις φρονοῦμεν, ὥς ἐκ τούτου, ὅτι κατέστη ἀκόμη περισσότερο ἀναγκαία καὶ ἐπείγουσα, τόσον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐξήσεως τῶν ἱδημοσίων ἐσόδων ὅσον καὶ πρὸς ἐπίτευξιν μεγαλυτέρας φορολογικῆς δικαιοσύνης.

Σ. Ι. Κ.